

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет агротехнологій та природокористування
Кафедра садово-паркового та лісового господарства

«До захисту допущено»

Завідувач кафедри

_____ Мельник Т. І.
підпис *ПІБ*

« ____ » _____ 2025 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти

на тему: «СУЧАСНИЙ СТАН ТА ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ САДОВО-
ПАРКОВИХ ОБ'ЄКТІВ НА ТЕРИТОРІЇ ЛІКАРЕНЬ В УМОВАХ
МІСТА СУМИ»

Виконав (-ла):

Віталій БОГДАН

Ім'я ПРІЗВИЩЕ

Група:

СПГ 2201-1 ст

Науковий керівник

доцент Сергій БУТЕНКО

Ім'я ПРІЗВИЩЕ

Рецензент

професор Володимир ТРОЦЕНКО

Ім'я ПРІЗВИЩЕ

Суми – 2025

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет *агротехнологій та природокористування*
Кафедра *садово-паркового та лісового господарства*
Ступень вищої освіти – *бакалавр*
Спеціальність – *206 «Садово-паркове господарство»*

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри садово-паркового та лісового господарства
_____ Мельник Т.І.
ПІБ
«___» _____ 20__ р.

ЗАВДАННЯ
на кваліфікаційну роботу

прізвище, ім'я, по батькові

1. Тема кваліфікаційної роботи _____

2. Керівник кваліфікаційної роботи _____
2. Строк подання здобувачем закінченої роботи _____
3. Вихідні дані до кваліфікаційної роботи _____

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які необхідно опрацювати) _____

5. Перелік графічного матеріалу (з точною вказівкою обов'язкових креслень) _____

Керівник кваліфікаційної роботи _____ / _____
підпис *Ім'я, ПРІЗВИЩЕ*

Завдання прийняв до виконання _____ / _____
підпис *Ім'я, ПРІЗВИЩЕ*

Дата отримання завдання «___» _____ 20__ р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ п/п	Назви етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітки
1.	Вибір теми і об'єкта досліджень	5-й семестр	
2.	Розробка завдання до кваліфікаційної роботи; складання календарного плану; формування змісту розрахунково-пояснювальної записки (формування переліку питань, які необхідно опрацювати в роботі). Підбір методик для проведення досліджень	5-й семестр	
3.	Виконання кваліфікаційної роботи		
3.1.	Підбір та аналіз літературних джерел з теми кваліфікаційної роботи	5-й семестр	
3.2.	Збір вихідних даних (проведення польових досліджень) для написання експериментальної частини кваліфікаційної роботи	6-й семестр	
3.3.	Підготовка загального варіанту кваліфікаційної роботи (розділ 1-3, висновки)	7-й семестр	
3.4.	Апробація результатів дослідження	За 40 днів до дати захисту	
4.	Перевірка роботи науковим керівником і допуск до попереднього захисту	За 35 днів до дати захисту	
5.	Перевірка кваліфікаційної роботи на унікальність	За 30 днів до захисту	
6.	Рецензування	За 15 днів до захисту	
7.	Попередній захист кваліфікаційної роботи	За 10 днів до захисту	
8.	Прилюдний захист кваліфікаційної роботи перед екзаменаційною комісією	Відповідно наказу ректора	

Керівник кваліфікаційної роботи _____ / _____
підпис *Ім'я, ПРІЗВИЩЕ*

Здобувач _____ / _____
підпис *Ім'я, ПРІЗВИЩЕ*

АНОТАЦІЯ

Богдан В.В. «Сучасний стан та шляхи покращення садово-паркових об'єктів на території лікарень в умовах міста Суми». Бакалаврська робота. Спеціальність Садово-паркове господарство. Сумський національний аграрний університет. – Суми, 2025.

У кваліфікаційній роботі розглянуто сучасний стан озеленення та благоустрою територій медичних закладів на прикладі лікарень міста Суми. Проведено аналіз існуючих садово-паркових елементів, ступеня їх догляду, функціонального стану зелених насаджень, естетичної якості середовища та доступності для пацієнтів. Виявлено основні проблеми, які обмежують рекреаційний потенціал лікарняних територій.

На основі зібраних матеріалів запропоновано комплекс рекомендацій щодо покращення середовища через впровадження сучасних підходів до ландшафтного дизайну, підсилення озеленення, раціонального використання простору та створення сприятливих умов для відновлення здоров'я пацієнтів. Робота має прикладний характер і може бути використана при плануванні реконструкції або розвитку територій медичних установ.

Ключові слова: озеленення лікарень, територія лікарні, садово-паркові об'єкти, благоустрій територій, ландшафтний дизайн.

ABSTRACT

Bohdan V.V. «Current State and Ways to Improve Landscape and Green Areas on Hospital Grounds in the City of Sumy». Bachelor's Thesis. Specialty: Horticulture. Sumy National Agrarian University – Sumy, 2025.

The qualification thesis examines the current condition of landscaping and improvement of medical facility grounds, using hospitals in the city of Sumy as case studies. An analysis was conducted on existing landscape elements, the level of their maintenance, the functional condition of green spaces, the aesthetic quality of the environment, and accessibility for patients. Key issues limiting the recreational potential of hospital grounds were identified.

Based on the collected data, a set of recommendations was proposed to improve the environment by applying modern landscape design approaches, enhancing greenery, optimizing the use of space, and creating favorable conditions for patient recovery. The research has a practical focus and can be used in the planning of reconstruction or development of healthcare facility grounds.

Keywords: hospital greening, hospital grounds, landscape and green areas, territory improvement, landscape design.

ЗМІСТ

ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1	
ЗНАЧЕННЯ ТА АНАЛІЗ САДОВО-ПАРКОВИХ ОБ'ЄКТІВ НА ТЕРИТОРІЯХ ЛІКАРЕНЬ	9
1.1. Важливість та вплив садово-паркових об'єктів на території лікарень..	9
1.2. Аналіз зарубіжного досвіду щодо створення садово-паркових об'єктів на території лікарень	11
РОЗДІЛ 2	
ПРИРОДНО-КЛІМАТИЧНІ УМОВИ І МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ ДОСЛІДЖЕНЬ.....	19
2.1. Природно-кліматичні умови Сумської області.....	19
2.2. Методика проведення досліджень.....	21
РОЗДІЛ 3	
РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕНЬ	23
3.1. Аналіз сучасного стану садово-паркових об'єктів на території “Диспансеру радіаційного захисту населення”.....	23
3.2. Аналіз сучасного стану садово-паркових об'єктів на території “Сумської міської поліклініки №3”.....	35
3.3. Шляхи покращення садово-паркових об'єктів на території лікарень в умовах міста Суми	39
ВИСНОВКИ.....	42
РЕКОМЕНДАЦІЇ.....	42
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	43
ДОДАТКИ.....	49

ВСТУП

Озеленення територій міських лікарень - це не просто елемент ландшафтного дизайну, а важливий аспект створення здорового та комфортного середовища для пацієнтів і медичного персоналу. Природа має здатність позитивно впливати на психоемоційний стан людини, що робить її важливою частиною процесу лікування. У сучасному світі, де все більше уваги приділяється психологічному аспекту медичної допомоги, озеленення лікарень набуває великого значення і не дарма.

Зелені зони, як парки, сквери, клумби або навіть окремі дерева на території лікарень, відіграють важливу роль у зниженні рівня стресу у пацієнтів, особливо тих, хто знаходиться на стаціонарному лікуванні. Науково доведено, що перебування на свіжому повітрі в таких зонах може прискорювати процес одужання, полегшувати симптоми депресії та тривоги, а також знижувати потребу в сильних медикаментах.

Також, зелені насадження сприяють покращенню якості повітря, що є важливим для пацієнтів, особливо в період після операцій або під час лікування хронічних захворювань. Озеленення може включати як декоративні рослини, так і великі дерева, що створюють ділянки територій з тінню і сприяють створенню більш приємної атмосфери для прогулянок або відпочинку.

Ще важливим є позитивний вплив на медичний персонал лікарні. В умовах високих навантажень на лікарів і медсестер, регулярне перебування на озелених територіях допомагає зняти стрес і відновити сили. Для багатьох лікарень створення таких зелених зон стало важливим елементом, що сприяє підвищенню морального і фізичного стану колективу.

Отже, озеленення територій міських лікарень не лише естетичне рішення, а й практичний підхід до організації медичних просторів, що позитивно впливає на здоров'я та благополуччя всіх учасників процесу. Важливо правильно обрати рослини, які не лише створюють затишок, але й

здатні очищати повітря, бути стійкими до кліматичних умов, бути стійкими до місцевих умов та не викликати алергічних реакцій. В результаті, поєднання природного середовища та медицини створює симбіоз, який допомагає пацієнтам скоріш одужати та сприяє розвитку лікарняного простору.

Актуальність роботи зумовлена зростаючою потребою у створенні комфортного, безпечного та естетично привабливого середовища на територіях лікувальних установ. Зелені зони при лікарнях не лише покращують загальний вигляд території, але й позитивно впливають на психоемоційний стан пацієнтів, сприяють швидшому одужанню та підвищують ефективність перебування медичного персоналу. В умовах міста Суми питання раціонального озеленення лікарняних просторів набуває особливої ваги через урбанізацію, щільну забудову та обмеженість відкритих територій. Дослідження сучасного стану таких об'єктів і пошук шляхів їх покращення є важливим етапом у формуванні сталого та гуманного міського середовища.

Мета та завдання досліджень:

1. проаналізувати сучасний стан садово-паркових об'єктів на території лікарень міста Суми
2. визначити найбільш ефективні напрями їх покращення з урахуванням природно-кліматичних умов, функціонального призначення та потреб відвідувачів і медичного персоналу.

Об'єкт досліджень: садово-паркові об'єкти на територіях лікувальних установ міста Суми.

Предмет досліджень: сучасний стан, функціональне призначення та шляхи покращення озеленення лікарняних територій у межах міського середовища.

Методи проведення досліджень. Були використані як теоретичні, так і практичні методи. До теоретичних належать аналіз літературних джерел, сучасних підходів до озеленення медичних установ, а також вивчення

зарубіжного досвіду щодо облаштування садово-паркових об'єктів. Практичними методами стали польові обстеження територій лікарень міста Суми, фотозйомка існуючих зелених насаджень, візуальна оцінка їх стану, а також порівняльний аналіз благоустрою та озеленення між різними медичними закладами.

Наукова новизна полягає в локалізованому підході до оцінки та удосконалення садово-паркових елементів на територіях лікувальних установ саме міста Суми. Також в роботі підкреслюється важливість зеленого середовища для психологічного комфорту пацієнтів, чого досі недостатньо враховували при благоустрої лікарняних територій у містах України.

Апробація. Результати досліджень доповідались на науково-практичній конференції викладачів, аспірантів та студентів Сумського НАУ (14-18 квітня 2025 р.) за результатами проведених досліджень, наведених у її випускній кваліфікаційній роботі.

Публікації. Богдан В.В. Сучасний стан та шляхи покращення садово-паркових об'єктів на території лікарень в умовах міста суми. Матеріали НПК викладачів, аспірантів та студентів Сумського НАУ (14-18 квітня 2025 р.), с.89.

Структура роботи. Робота складається з вступу, трьох розділів, висновку, рекомендацій, списку використаних джерел (54 найменувань). Загальний обсяг кваліфікаційної роботи – 51 сторінок комп'ютерного тексту, містить 1 таблицю та 34 рисунки.

РОЗДІЛ 1

ЗНАЧЕННЯ ТА АНАЛІЗ САДОВО-ПАРКОВИХ ОБ'ЄКТІВ НА ТЕРИТОРІЯХ ЛІКАРЕНЬ

1.1. Важливість та вплив садово-паркових об'єктів на територіях лікарень

Озеленення відіграє дуже важливу роль у житті людини, адже природа безпосередньо впливає на наше здоров'я, настрій і загальне самопочуття. Рослини очищають повітря поглинаючи пил, вуглекислий газ і інші різні шкідливі речовини, що особливо важливо в містах, де рівень забруднення досить високий. Завдяки зеленим насадженням повітря стає свіжішим, а мікроклімат комфортнішим, оскільки дерева створюють тінь і допомагають знижувати температуру в спеку. Це наразі дуже потрібно, адже температура планети зростає [52].

Крім цього, озеленення позитивно впливає на психологічний стан кожної людини. Прогулянки парками чи скверами сприяють зниженню рівня стресу, допомагають розслабитися та відновити внутрішню рівновагу. Спостереження за природою має заспокійливий ефект, що особливо корисно для мешканців мегаполісів, які щодня стикаються з ритмом великого міста та інформаційним перевантаженням. Це здається дрібницею, але насправді є дуже важливим моментом [47].

Зелені зони також мають важливе екологічне значення. Вони сприяють збереженню біорізноманіття, стають місцем для проживання птахів, дрібних тварин і комах, а також допомагають зменшувати шумове забруднення, оскільки рослини добре поглинають звук. Озеленені території запобігають ерозії ґрунту, покращують водний баланс і зменшують ризик підтоплень.

Окрім екологічної та психологічної користі, озеленення робить простір естетично привабливішим. Красиві парки, сквери, зелені двори та вулиці формують затишне та комфортне середовище для життя, роботи і відпочинку. Рослини не лише додають краси, а й створюють особливу

атмосферу гармонії та природності. Саме це часто притягує до себе багато людей.

Тому озеленення є не просто декоративним елементом, а життєво необхідною складовою будь якого населеного пункту. Воно допомагає зробити міста зручнішими для проживання, зберегти природу та покращити якість життя людей.

Озеленення є важливою складовою комфортного та здорового середовища, і особливого значення воно набуває на територіях лікарень. Медичні заклади - це місця, де люди часто переживають стрес, фізичний біль або тривогу. Отже правильна організація простору навколо них може позитивно впливати на психологічний стан пацієнтів, відвідувачів і навіть медичного персоналу. Садово-паркові об'єкти на територіях лікарень створюють атмосферу спокою та затишку, сприяють відновленню сил та емоційного балансу [38].

Лікарняні парки, зелені подвір'я та клумби допомагають пацієнтам швидше адаптуватися до умов лікування, оскільки природне середовище зменшує рівень стресу та сприяє загальному оздоровленню. Дослідження доводять, що перебування на природі, навіть коротка прогулянка між деревами чи відпочинок на лавці в зеленій зоні, може знизити тиск, покращити роботу серцево-судинної системи та пришвидшити процес відновлення після хвороби чи операції. Особливо корисними такі простори є для людей, які перебувають у лікарнях довгий час, адже вони створюють відчуття відкритості та свободи, якого часто не вистачає в лікарняних палатах [54].

Для озеленення лікарняних територій важливо використовувати рослини, які не викликають алергічних реакцій і є невибагливими у догляді, а також звісно щоб вони підходили під клімат території. Листяні дерева забезпечують тінь у теплу пору року, створюючи приємний мікроклімат. Кущі та квіткові клумби додають естетики та кольорового різноманіття, що

позитивно впливає на емоційний стан людей. Газони та доріжки між клумбами роблять простір доглянутим і привабливим для прогулянок.

Дуже важливо, щоб територія лікарні мала зручні місця для відпочинку такі як лавки, альтанки або навіть невеликі фонтани, які можуть стати центром спокійної зони для роздумів та релаксації. Також створюються терапевтичні сади, де висаджуються ароматні трави, як лаванда, м'ята чи розмарин. Їхні запахи не тільки приємні, але й мають заспокійливий ефект, що особливо важливо для людей, які проходять реабілітацію чи лікуються від нервових розладів [2].

Озеленені простори на території лікарень корисні не лише для пацієнтів, а й для лікарів та медперсоналу. Вони працюють у напружених умовах, і можливість хоча б на кілька хвилин вийти в зелений куточок допомагає їм знизити рівень емоційного та фізичного навантаження. У багатьох сучасних медичних закладах озеленення вже стало частиною загального підходу до лікування, оскільки природа є невід'ємним елементом здорового способу життя [37].

Таким чином, садово-паркові об'єкти на територіях лікарень не просто красива деталь, а й важливий інструмент, що допомагає пацієнтам швидше одужувати, створює комфортні умови для медичного персоналу та покращує загальний вигляд медичних закладів. Інвестиції в зелені зони – це інвестиції у здоров'я, гармонію та добробут усіх, хто перебуває в лікарні.

1.2. Аналіз зарубіжного досвіду щодо створення садово-паркових об'єктів на територіях лікарень

Лікарня Піндерфілдс в Великобританії (рис. 1.2.1.). На початку 2024 року лікарня Піндерфілдс, що знаходиться у західному Йоркширі, завершила масштабний проєкт із висадки дерев, завдяки чому на території Національної служби охорони здоров'я Англії з'явилася одна з найдовших живих огорож. Ця ініціатива не лише зробила лікарняний комплекс зеленішим, а й стала прикладом для інших медичних закладів по всій країні [42].

Рис. 1.2.1. Лікарня Піндерфілдс

У межах програми NHS Forest було висаджено 4000 дерев уздовж північної та східної меж лікарні. Новий живопліт, довжиною майже один кілометр, проходить поряд із двома найбільш завантаженими дорогами поблизу установи. Живоплоти відіграють важливу роль у британському ландшафті, адже вони є природним середовищем існування багатьох видів тварин і рослин. Проте їхня кількість значно скоротилася після Другої світової війни країна втратила понад 118000 миль живих огорож.

Розуміючи масштаби цієї проблеми, лікарня Піндерфілдс вирішила внести свій вклад у відновлення зелених зон. Як зазначає Пітер Лейтон-Джонс, керівник відділу сталого розвитку Mid Yorkshire Teaching NHS Trust, найкращий час для посадки дерев був 20 років тому, а другий найкращий саме зараз. Висаджені дерева не лише сприятимуть екології, а й матимуть довготривалу соціальну цінність.

Жива огорожа складається з дев'яти місцевих широколистяних порід дерев, обраних таким чином, щоб максимально сприяти розвитку місцевої флори та фауни. Вона стане домівкою для багатьох видів тварин, допомагаючи зберегти природний баланс у міському середовищі.

Ця ініціатива є частиною п'ятирічного плану лікарні щодо покращення благополуччя пацієнтів і персоналу. Проєкт демонструє, як медичні установи

можуть не лише надавати лікування, а й створювати більш здорове середовище для громади.

Висаджуючи живу огорожу, лікарня Піндерфілдс інвестує у здоров'я людей та сталий розвиток. Цей проєкт є прикладом того, як медичні заклади можуть активно долучатися до екологічних ініціатив, зменшуючи забруднення, підтримуючи біорізноманіття та забезпечуючи комфортні умови для пацієнтів та відвідувачів.

З огляду на загострення кліматичних змін і проблем довкілля, подібні ініціативи мають величезне значення для створення екологічно свідомих і стійких громад.

Лікарня Khoo Teck Puat (КТРН) у Сінгапурі є прикладом сучасного підходу до медичних установ, де гармонійно поєднуються природа, екологічність та комфорт для пацієнтів (рис. 1.2.2.) [45].

Рис. 1.2.2. Лікарня Khoo Teck Puat (КТРН)

Архітектура лікарні має V-подібну форму, що дозволяє ефективно використовувати природні потоки повітря. Будівля розташована таким чином, щоб північні вітри проходили через став поруч із лікарнею, охолоджуючи простір. Для забезпечення комфортного мікроклімату стіни лікарні були спроектовані так, щоб максимально використовувати природну

вентиляцію та освітлення, мінімізуючи вплив прямих сонячних променів та опадів.

Один із ключових елементів КТРН - це численні зелені зони, які починаються у внутрішньому дворі й простягаються до дахів і підземних рівнів. Тут висаджено рослини, що приваблюють птахів та метеликів, створюючи відчуття єдності лікарні з природою.

Лікарня унікальна ще й тим, що має один із найвищих показників озеленення серед міських лікарень. Загальна площа зелених насаджень майже вчетверо перевищує площу землі, на якій вона розташована. Крім того, майже половина всіх озелених територій доступна для відвідувачів.

Під час будівництва лікарні команда проекту вирішила розширити природну зону, включивши до неї сусідній ставок. Було реалізовано програму його екологічного відновлення: бетонні береги замінили на природні, висадили водні рослини для очищення води та створили парк із пішохідними доріжками. У результаті площа доступних зелених зон навколо лікарні зросла у чотири рази. Ставок не лише став окрасою території, а й гармонійно поєднався з архітектурою лікарні. Водні потоки проходять через внутрішній двір будівлі та спускаються каскадом у підземний рівень, створюючи враження природного водоспаду.

Оскільки Сінгапур має спекотний клімат, у лікарні зроблено акцент на природну вентиляцію. Конструкція будівлі дозволяє вловлювати та направляти вітряні потоки, що знижує потребу в кондиціонуванні майже на 60%, тим самим зменшуючи енергоспоживання. Вентиляційні "стіни-крила", розташовані вздовж фасадів, збільшують швидкість повітряного потоку на 20-30%, покращуючи термічний комфорт у палатах. Завдяки такому рішенню пацієнти відчують більше свіжості, а сама лікарня значно економить ресурси.

У КТРН кожен елемент дизайну спрямований на створення терапевтичного середовища. На даху розташовані різні тематичні сади,

включаючи сад для людей із деменцією та міську ферму, де вирощують овочі та трави для лікарняної кухні.

Крім того, озеленені простори призначені не лише для пацієнтів. Місцеві мешканці можуть відпочивати в парку, брати участь у освітніх заходах чи просто насолоджуватися природою.

Лікарня стала не просто місцем для лікування, а своєрідним центром громади. Дослідження 2016 року показало, що 15% відвідувачів приходять сюди не за медичними послугами, а щоб відпочити чи поспілкуватися.

Оцінка вражень користувачів підтвердила, що елементи біофільного дизайну значно покращують самопочуття пацієнтів та персоналу. Більшість опитаних вважають, що лікарня повинна вкладати кошти у створення природного середовища.

Khoos Teck Puat Hospital є прикладом того, як лікарня може бути не лише функціональною, а й екологічно свідомою, комфортною та дружньою до громади. Це місце, де природа та медицина працюють разом для добробуту людей.

Терасний сад медичного центру Legacy Emanuel (рис. 1.2.3.). На другому поверсі медичного центру Legacy Emanuel, поруч із Центром народжуваності, розташований Терасний сад - місце для відпочинку й відновлення, де можна побачити майбутніх мам у кріслах-гойдалках, медичних працівників, які на хвилину зупиняються, щоб перевести подих, а також пацієнтів, що проходять лікування після проблем із серцем.

Цей зелений простір площею понад 600 квадратних метрів поєднує Центр народжуваності, кардіореанімацію та зону очікування для рідних пацієнтів. Доступ до саду мають усі пацієнти, відвідувачі та персонал у будь-який час доби. Простір спроектовано так, щоб бути зручним для людей із різними потребами й фізичними можливостями.

У саду висаджено різноманітні рослини, які змінюються протягом року, а також розміщено меблі, лавки, столи, крісла для тих, хто хоче

усамітнитися або поспілкуватися з іншими. Завдяки високим деревам, сад дарує відчуття, ніби перебуваєш серед їхніх верхівок [50].

Рис. 1.2.3. Терасний сад медичного центру Legacy Emanuel

Цей сад також є частиною національної програми Nature Sacred, яка вивчає вплив природи на здоров'я людини. Тут проводили дослідження, як природне оточення може позитивно впливати на процес пологів, а також допомагати медичним працівникам зменшувати рівень стресу та запобігати професійному вигоранню.

Освітній та оздоровчий сад Akron Children's який допомагає родинам пацієнтів (рис. 1.2.4.). За будівлею Locust Professional Building розкинувся сад, який став важливою частиною освітньої та оздоровчої ініціативи медичного центру Akron Children's. Тут вирощують овочі, фрукти й декоративні рослини, які згодом передають родинам пацієнтів через програму підтримки харчування Food Farmacy.

Окрім вирощування продуктів, фахівці створили серію навчальних матеріалів, які знайомлять сім'ї з користю овочів і фруктів. У буклетах не лише описано харчову цінність продуктів, а й запропоновано рецепти для

приготування вдома. Частина матеріалів упорядкована за кольорами, щоб мотивувати дітей вживати різноманітні продукти.

У серпні та вересні, під час піку збору врожаю, заплановано більше таких заходів, по два майстер-класи на місяць: окремо для співробітників і для родин пацієнтів [49].

Рис. 1.2.4. Сад Akron Children's

Крім того, сад активно інтегрують у терапевтичні програми. Наприклад, діти, які проходять ерготерапію, тепер можуть брати участь у збиранні врожаю, що не лише цікаво, а й сприяє розвитку моторики та пізнавальних навичок. До того ж, це чудовий спосіб показати дітям, як росте їжа.

Зелений дах у лікарні університету Вірджинії простір, що лікує та зберігає ресурси (рис. 1.2.5.). Пацієнти лікарні при Університеті Вірджинії мають змогу насолоджуватися краєвидом, схожим на природну панораму з гір, полів і річок, коли дивляться у вікно. Над головним вестибюлем закладу облаштували зелений дах, який окрім приємного зовнішнього вигляду має практичні переваги: він допомагає зменшити вплив будівлі на довкілля та у перспективі дозволить знизити витрати на її обслуговування [46].

Рис. 1.2.5. Зелений дах у лікарні університету Вірджинії

Розробка дизайну озеленення була натхненна місцевою природою Шарлотсвілля і водночас орієнтувалась на створення заспокійливого, сприятливого для пацієнтів середовища. За даними компанії Roofmeadow, яка відповідала за реалізацію проєкту, дослідження підтверджують: зелені зони в медичних установах сприяють швидшому одужанню та знижують рівень стресу в пацієнтів.

Щоб передати дух місцевих пейзажів, дизайнери використали м'які кольори, природні форми та знайомі образи. Наприклад, пірамідальні ділянки, символізують гори та пагорби, а декоративні злаки, поділені кам'яними бордюрами, нагадують сільськогосподарські угіддя. Особливим елементом стала стилізована "річка" з блакитного скла, яка повторює форму річки Ріванна, її берег обсаджено травами, що з часом сягатимуть значної висоти, створюючи ефект справжнього водотоку.

Для озеленення використовували виключно місцеві рослини, обрані з урахуванням умов на різних ділянках даху. Наприклад, у затінених місцях ростуть тіньюлюбиві види.

Зелений дах має низку переваг. По-перше, він покращує енергоефективність будівлі, влітку зменшує нагрівання, а взимку зберігає тепло. По-друге, він знижує навантаження на систему зливової каналізації, адже ґрунт і рослини затримують дощову воду. А ще на даху використовується конденсат від систем вентиляції лікарні для поливу рослин, що дозволяє ще більше економити ресурси.

РОЗДІЛ 2

ПРИРОДНО-КЛІМАТИЧНІ УМОВИ І МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ ДОСЛІДЖЕНЬ

2.1. Природно-кліматичні умови Сумської області

Сумська область розташована у північно-східній частині України й входить до складу лівобережного лісостепу. Її географічне положення обумовлює характерні кліматичні, ландшафтні та ґрунтові умови, які мають суттєве значення для організації благоустрою та озеленення, зокрема на територіях лікувальних закладів.

Площа 24 тис. км². Межує з Полтавською та Харківською областями на півдні, Чернігівською областю на заході, з Росією на сході та на півночі (рис. 2.1.1.).

Клімат області помірно континентальний, з виразними сезонами. Зимовий період, як правило, характеризується стійким сніговим покривом і середніми температурами повітря в межах -6 - -8 °С, хоча можливі й суттєві пониження температури. Літо помірно тепле, із середніми температурами +18 - +22 °С, а в окремі періоди можливе підвищення температури до +30 °С і більше. Весняні та осінні періоди короткі, але зазвичай із достатнім рівнем вологості, що створює сприятливі умови для росту рослин і проведення озеленювальних робіт.

Річна кількість опадів коливається в межах 550 - 600 мм. Найбільша їх частина припадає на літній період, що потрібно враховувати при виборі видів зелених насаджень і плануванні систем зрошення. Взимку опади представлені переважно снігом, який накопичується на відкритих територіях та весною забезпечує природне зволоження ґрунтів.

Територія області характеризується переважно рівнинним рельєфом із незначними коливаннями висот. Такий тип рельєфу вважається оптимальним для проектування садово-паркових об'єктів, зокрема поблизу медичних установ. Ґрунти Сумської області переважно чорноземні, відзначаються

високою родючістю, хорошою водоутримуючою здатністю, що дозволяє підтримувати стабільний розвиток рослин. У північних районах області подекуди зустрічаються дерново-підзолисті ґрунти, що також придатні для озеленення, але потребують попереднього поліпшення або внесення добрив.

Рис. 2.1.1. Карта Сумської області

Рослинність природного походження належить до типових лісостепових формацій. У природному середовищі поширені дуб, липа, клен, ясен, береза, сосна, а також представники степової флори - ковила, типчак, різнотрав'я. Близькість до лісів і водойм (річки Сейм, Псел, Ворскла та інші) позитивно впливає на мікроклімат, сприяє підвищенню вологості повітря, зниженню температури влітку та створенню комфортного середовища на прилеглих територіях.

У вітровому режимі переважають західні та північно-західні вітри. Це слід враховувати при розміщенні захисних зелених насаджень, які можуть виконувати вітрозахисну функцію. З огляду на характер клімату, важливо також правильно підбирати асортимент рослин, стійких до заморозків, посухи та перепадів температур.

Місто Суми знаходиться в східній частині Сумської області, у лісостеповій зоні. Ґрунтово-кліматичні умови добре сприяють розвитку землеробства й тваринництва. Всього сільськогосподарських угідь приблизно 1663,8 тис. га.

Загалом природно-кліматичні умови Сумської області є сприятливими для реалізації проєктів озеленення територій, включно з просторами навколо лікарень. Урахування цих умов дає змогу створити довговічні, функціональні та екологічно збалансовані ландшафтні рішення [5].

2.2. Методика проведення досліджень

У процесі виконання кваліфікаційної роботи використовувались як теоретичні, так і практичні підходи до вивчення сучасного стану садово-паркових об'єктів на території лікувальних установ міста Суми.

На початковому етапі дослідження здійснено збір та аналіз наукової літератури, нормативних документів, що стосуються озеленення медичних установ в Україні та за кордоном.

Польовий етап включав візуальне обстеження територій лікарень “Диспансер радіаційного захисту населення” та “Сумська міська поліклініка №3” в місті Суми. Було проведено фотофіксацію існуючих зелених насаджень, виявлено типи озеленення, загальний стан рослинності, рівень догляду за насадженнями, функціональність і естетичне сприйняття ландшафтних елементів. Також здійснено просторове зонування територій для аналізу структури та доцільності розташування зелених зон.

Таким чином, це дозволило комплексно оцінити наявні умови та обґрунтувати ефективні шляхи покращення садово-паркових об'єктів у межах лікарняних територій міста Суми.

На території міста є значна кількість лікарень. Для аналізу було обрано дві з них. Перша це “Диспансер радіаційного захисту населення”, яка знаходиться на вулиці Троїцька 14. Вся територія огорожена парканом понад 2 метри в висоту та має ворота для в'їзду швидкої допомоги та технічного транспорту.

Ще одна лікарня “Сумська міська поліклініка №3” знаходиться на вулиці Іллінська 48. Вона розташована майже в центрі міста та зупинка розташована зовсім близько до неї, завдяки чому добиратися до неї дуже зручно.

РОЗДІЛ 3

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕНЬ

3.1. Аналіз сучасного стану садово-паркових об'єктів на території “Диспансеру радіаційного захисту населення”

В межах території лікарні створено парк який можуть відвідувати не тільки клієнти та персонал, а й звичайні люди (рис. 3.1.1.). Акцент озеленення виконано саме на зелений колір, не включаючи різноманіття квітів. Переважають листяні дерева та чагарники.

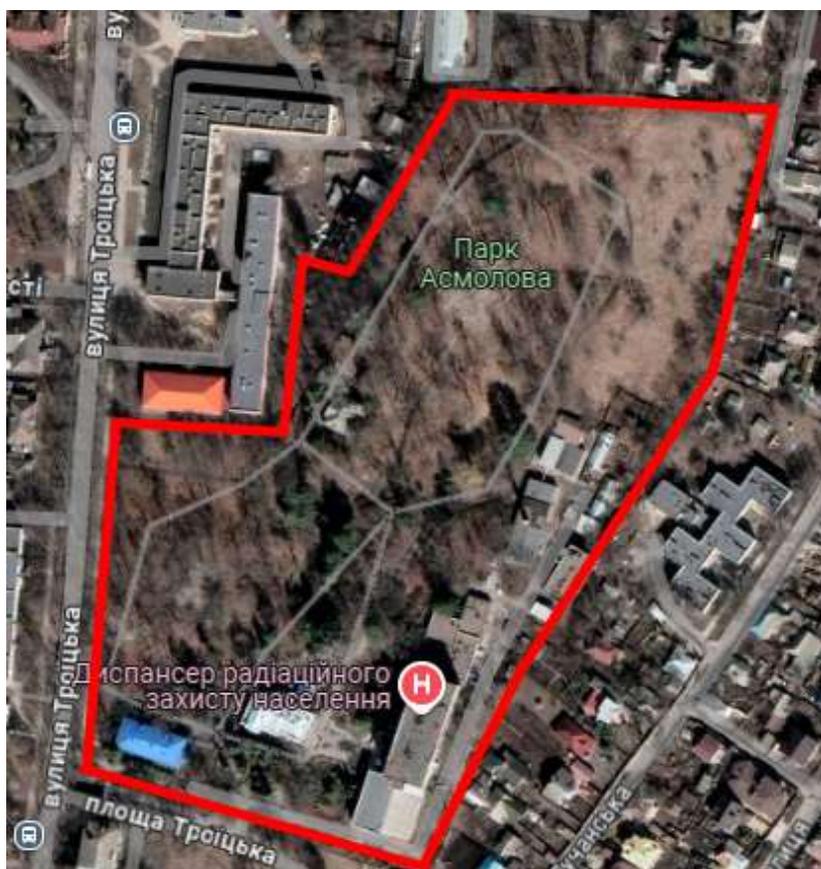

Рис. 3.1.1. Ортофотоплан “Диспансеру радіаційного захисту населення”

Велика увага була акцентована на різні дрібниці. Наприклад на клумбі створено штучну водойму, а з маленьких камінців створені доріжки (рис. 3.1.2.). Це створює особливу атмосферу на території.

Рис. 3.1.2. Декоративна композиція з водоймою

Також є різнорівневі клумби котрі виконані доволі красиво та дозволяють поєднувати різні кольори на невеликій земельній ділянці. Природні матеріали гарно вписуються до спільного стилю (рис. 3.1.3.).

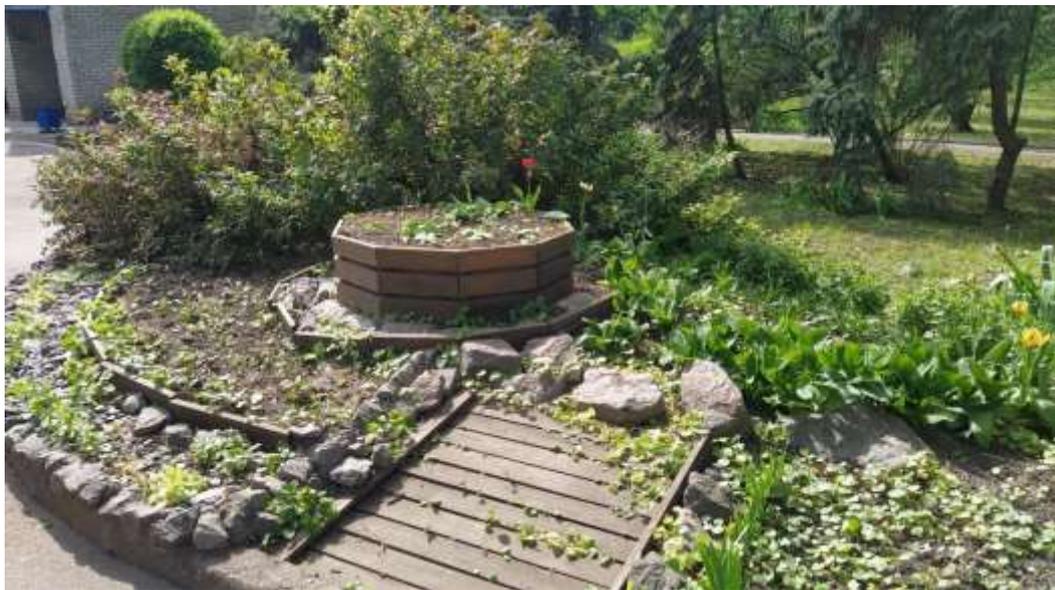

Рис. 3.1.3. Різнорівневі клумби

На ділянці дуже гарно та приємно перебувати завдяки тому що можна спостерігати за мешканцями, а саме за звірами та птахами, такими як: білки та коти, голуби та сороки. Їм також приділена увага, створені годівниці (рис. 3.1.4.) та шпаківні (рис. 3.1.5.).

Рис. 3.1.4. Годівниця

Рис. 3.1.5. Шпаківня

До озеленення на території підійшли доволі креативно. Велика кількість рослин мають незвичайний вигляд. Наприклад з самшиту вічнозеленого в просторі створено досить красивий візерунок (рис. 3.1.6.). Він розташований перед входом в будівлю, виходячи з якої на висоті сходинок це буде виглядати дуже гарно.

Рис. 3.1.6. Топіарна композиція

Деякі люди потребують усамітнення не лише в період реабілітації, а й у звичайному повсякденному житті. Особливо це актуально для тих, хто переживає емоційно складні моменти, потребує спокою або бажає побути наодинці з власними думками. Саме тому в межах території лікарні передбачено кілька окремих, затишних зон, де відвідувачі або пацієнти можуть відпочити в тиші, відновити емоційний стан і на мить відірватися від навколишньої метушні. Ці місця спроектовані з урахуванням максимального комфорту та психологічної потреби в спокої, тиші й гармонії з природою (рис. 3.1.7.), (рис. 3.1.8.).

Рис. 3.1.7. Місце для відпочинку з накриттям

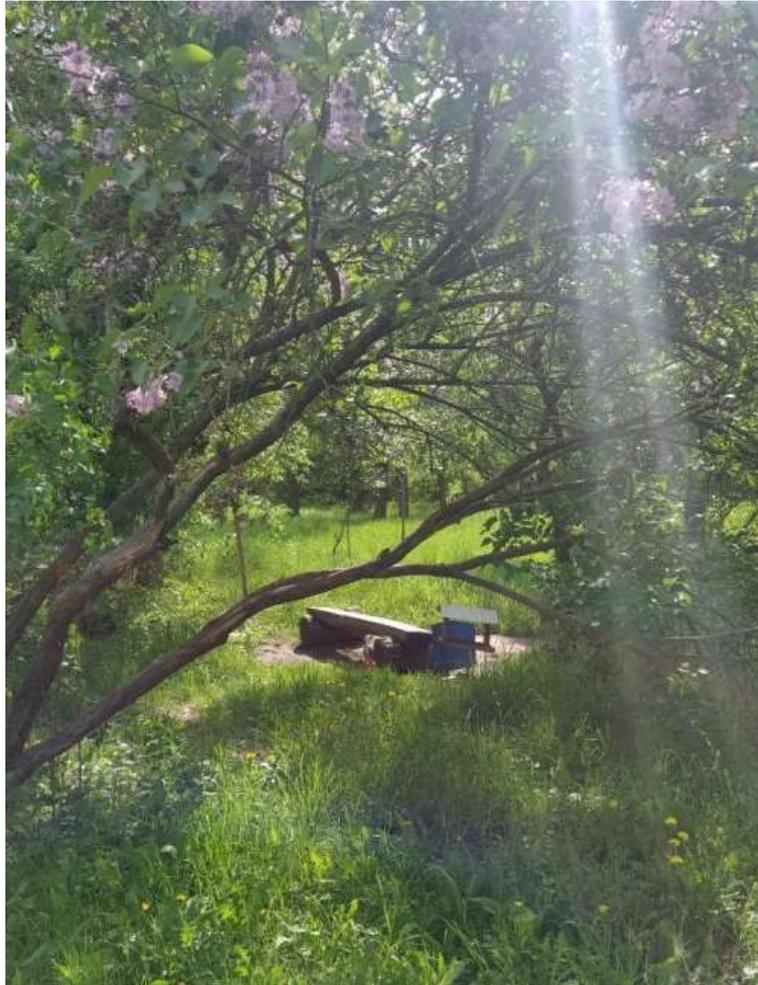

Рис. 3.1.8. Місце для відпочинку серед дерев

На задньому плані територію відведено під зону з плодовими деревами (рис. 3.1.9.). Вона виконує не лише естетичну, а й функціональну роль, забезпечує тінь, створює затишну атмосферу та дарує приємний аромат у період цвітіння. Тут також розміщено кілька лавок для спокійного відпочинку, що робить цю частину привабливою для людей, які шукають усамітнення або хочуть побути ближче до природи. Проте слід зазначити, що дана зона отримує менше уваги з точки зору догляду та благоустрою, оскільки головні зусилля зосереджені на лицевій, більш представницькій частині території лікарні. Попри це, вона зберігає свою цінність як природне та спокійне місце для відновлення сил.

Рис. 3.1.9. Плодовий сад на території диспансеру

На цій же ділянці передбачено доріжку зі спеціальними інформаційними табличками, що позначають пройдену відстань (рис. 3.1.10.). Такий елемент не лише урізноманітнює простір, а й виконує практичну функцію, він сприяє фізичній активності та мотивації до руху. Доріжка ідеально підходить для занять оздоровчою ходьбою, зокрема скандинавською, яка є особливо корисною для людей, що проходять реабілітацію або просто дбають про своє здоров'я. Маркування дозволяє відвідувачам контролювати навантаження та поступово збільшувати тривалість прогулянок у комфортному темпі.

Рис. 3.1.10. Таблички з вказівниками дистанції біля доріжок

Також є таблички з пізнавальною інформацією для оточуючих. На них написані назви рослин українською та латинською мовами (рис. 3.1.11.). Нажаль їх на території залишається все менше і менше. Такі деталі здатні відволікати хворих від поганих думок та зайняти себе чимось цікавим.

Рис. 3.1.11. Таблички з назвами рослин

Рослини що знаходяться на території лікарні є в гарному стані, за ними регулярно доглядають. Їх різноманіття також відіграє важливу роль. Широкий спектр кольорів притягує до себе погляд (рис. 3.1.12.), (рис. 3.1.13.). Серед яскраво забарвлених рослин не тільки квіти, а й бузок, барбарис та інші рослини. Це надзвичайно важливо, адже чисто зелений колір може навіть інколи набридати.

Рис. 3.1.12. Клумба з квітами

Рис. 3.1.13. Барбарис Тунберга (*Berberis thunbergii* DC.)

Серед незвичайних видів дерев можна зустріти такі, які мають лікувальні властивості. Наприклад гінкго дволопатеве (*Ginkgo biloba* L.), його листя використовується й досі у багатьох медичних засобах (рис. 3.1.14.).

Рис. 3.1.14. Гінкго дволопатеве (*Ginkgo biloba* L.)

Вздовж доріжок зручно розташовані лавки та великим плюсом є те що біля кожної з них розташовані смітники (рис. 3.1.15.).

Рис. 3.1.15. Устаткування території диспансеру

Для зручного орієнтування в просторі розміщена схема розташування корпусів, дерев та доріжок (рис. 3.1.16.).

Рис. 3.1.16. Схема розташування об'єктів на території “Диспансеру радіаційного захисту населення”

Також для активного відпочинку та рекреації розміщені пеньки закопані наполовину в землю, а також розсипана доріжка з шишок для ходьби босоніж під назвою “Доріжка здоров'я” (рис. 3.1.17.). На момент створення фото її накрили плівкою для захисту від незадовільних природних умов.

Рис. 3.1.17. “Доріжка здоров'я”

Є зони для колективного проведення часу (рис. 3.1.18.). Вони можуть позитивно вплинути на психо-емоційний стан, зміцнити комунікаційні зв'язки між людьми та просто покращити настрій.

Рис. 3.1.18. Затінена ділянка для колективного відпочинку

Не дуже добрим елементом озеленення є липа дрібнолиста (*Tilia cordata Mill.*) котра росте посеред пішохідної доріжки та не підстрижена знизу, що приносить не малий дискомфорт людям навіть з середнім зростом (рис. 3.1.19.).

Рис. 3.1.19. Липа дрібнолиста (*Tilia cordata Mill.*)

Подібна проблема торкається ялівця звичайного (*Juniperus communis* L.). Він висаджений біля доріжки та заходить на її територію (рис. 3.1.20.).

Рис. 3.1.20. Ялівець звичайний (*Juniperus communis* L.)

Станом на 23 березня 1990 року, згідно з технічною документацією, на території налічувалося 98 видів рослин: 75 деревних порід та 23 кущових.

Після проведення реконструкції дендрологічна колекція поповнилася новими видами, серед яких: гінкго дволопатеве, модрина європейська, модрина сибірська, дуб червоний, бук звичайний, дерен звичайний, сумах коротковолосий, магнолія падуболиста, самшит вічнозелений та інші.

Огорожа котра розміщена біля саду має поганий естетичний вигляд. (рис. 3.1.21.). Своє пряме призначення вона також не виконує через прикрий стан та те що більша частина була демонтована.

Рис. 3.1.21. Паркан біля саду

3.2. Аналіз сучасного стану садово-паркових об'єктів на території “Сумської міської поліклініки №3”

Територія поліклініки має стандартний вигляд (рис. 3.2.1.). Зручному переміщенню сприяють асфальтні доріжки які розміщені відокремлено одна від одної та мають достатню ширину для того щоб навіть чотири людини змогли комфортно пройти одночасно. Між ними розташовані газони які не зовсім якісно доглянуті з маленькими саморобними клумбами.

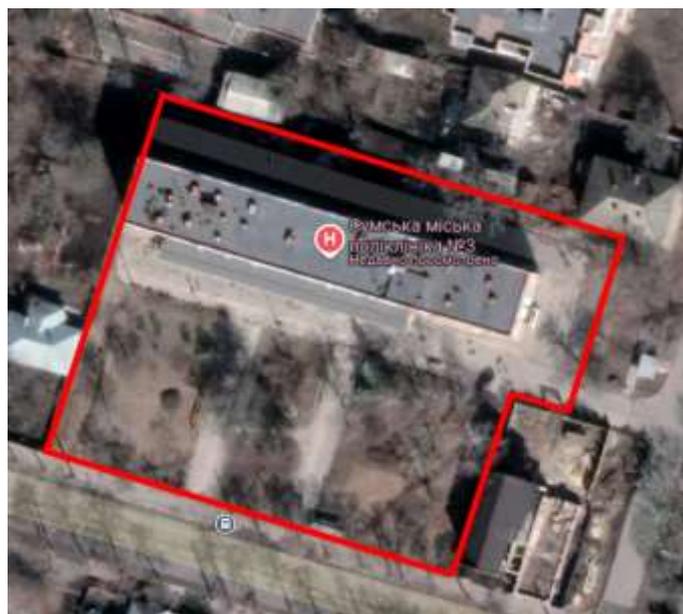

Рис. 3.2.1. Ортофотоплан “Сумської міської поліклініки №3”

Рис. 3.2.2. Зупинка поблизу лікарні

Біля входу є декілька лавок для відпочинку які знаходяться в тіні від дерев. Встановлені біля них смітники допомагають запобігти засмітненню території (рис. 3.2.3.).

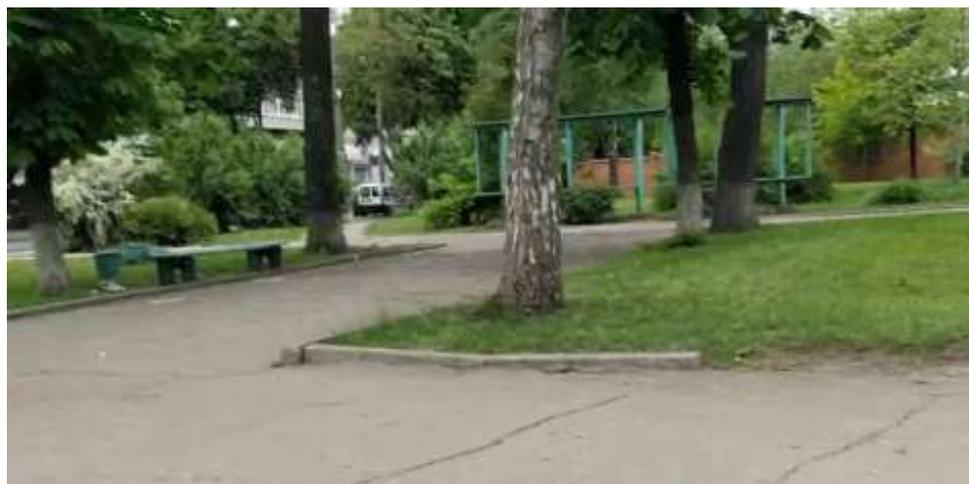

Рис. 3.2.3. Лавка з смітником в затишному місці

Висаджено не мало різноманітних чагарників для такої території, які виконують декоративну та рекреаційну функції, також показують межі та відгороджують дорогу. Серед таких чагарників є: пухироплідник калинолистий (*Physocarpus opulifolius L.*), спірея Вангутта (*Spiraea vanhouttei Briot*) та інші (рис. 3.2.4.).

Рис. 3.2.4. Межування чагарників з дорогою

Озеленення не має чітко вираженої структури. Переважно виконує роль покращення мікроклімату на ділянці і створення тіней. На клумбах та в цілому відсутні яскраві кольори котрі вибиваються з усієї картини та затримують погляд (рис. 3.2.5.).

Рис. 3.2.5. Клумба з квітами

Більша частина відведена під газон нічим більше не засаджена та має трішки пустий вигляд (рис. 3.2.6.). На самому газоні інколи зустрічаються прогалини, але на загальний вигляд це не впливає.

Рис. 3.2.6. Частина місцевого газону

Рис. 3.2.7. Стан доріжок

Є зручний під'їзд до лікарні для швидких та місця для паркування транспорту.

Територія знаходиться в охайному стані. Пішохідні доріжки чисті та відносно цілі, сміття відсутнє (рис. 3.2.7.). Рослинність не заважає та не перешкоджає руху пацієнтів і транспорту. Місцевість має потенціал для покращення середовища.

3.3. Шляхи покращення садово-паркових об'єктів на території лікарень в умовах міста Суми

Під час аналізу стану садово-паркових об'єктів на території лікарень було виявлено ряд недоліків та проведена порівняльна характеристика (табл. 3.3.1.).

Таблиця 3.3.1.

Порівняльна характеристика лікарень на території міста Суми

Показник	Диспансер радіаційного захисту населення	Сумська міська поліклініка №3
Загальний стан озеленення	Добрий	Задовільний
Типи зелених насаджень	Дерева, чагарники, живоплоти, газони, квітники	Дерева, чагарники, газони, квіти
Стан догляду за рослинами	Регулярний догляд, обрізка, полив (але не по всій території)	Догляд, обрізка та полив проводяться час від часу
Наявність декоративних елементів	Різноповерхові клумби, топіарна композиція, штучна водойма	Клумби без чіткої композиції
Зони відпочинку	Наявність декількох зон для усамітнення, лавки в тіні	2 лавки частково в тіні

На ділянці “Диспансеру радіаційного захисту населення” більша частина уваги приділена саме частині біля головного входу, а територія яка знаходиться за корпусами перебуває в гіршому стані, потрібно звернути більшу увагу на стан рослин.

Деякі дерева не підстрижені, що дуже заважає людям з середнім ростом спокійно пересуватися по доріжкам. За такими деревами слід добре

доглядати в цьому плані та якщо воно знаходиться на доріжці, слід використовували приствольну решітку, для комфортного пересування поруч з деревом та щоб його корені не були пошкоджені.

Раніше на території лікарні біля кожної рослини були встановлені таблички з їх назвами українською та латинською мовами, наразі їх майже не залишилось. Гарним рішенням буде відновити цю практику, через те що таблички мають пізнавальну цінність для людей та можуть відволікати від поганих думок. Пацієнти, персонал та відвідувачі можуть дізнаватися назви рослин, таким чином підвищувати свій інтерес до навколишнього середовища й формування більшої поваги до нього.

Ділянка з садом не зовсім гарно доглядається та доволі сильно неконтрольовано заростає. Бажано виправити цей момент та прокласти нові стежки. Таким чином з'явиться більше затишних зон, збільшиться дистанція яку може пройти відвідувач для різноманіття. В таких місцях ідеально було б проводити відпочинок на ковдрах під сонцем для пацієнтів в їх вільний час.

Паркан котрий знаходиться на задній частині вже не виконує свою функцію та має поганий естетичний вигляд. Рекомендовано його демонтувати, його відсутність покращить декоративність. Непоганим елементом котрий підійде для цієї ділянки є вертикальне озеленення. Воно може замаскувати недоліки та додати особливої атмосфери, також зробить розмежування для зон відпочинку де клієнтам лікарні можна буде усамітнитися.

На ділянці “Сумської міської поліклініки №3” присутні декілька зон з газонами, однак він пошкоджений та проріджений, ґрунтова ділянка є оголеною і це точно так не планувалося. Для його покращення потрібно провести підсівання травосуміші у місцях котрі цього потребують. Рекомендовано використовувати стійкі до витоптування багаторічні трави, адже не всі люди ходять саме по стежках. Для підтримання газону треба регулярно проводити полив, завдяки чому поверхня буде рівномірно проростати зеленню та своєчасно підстригати його.

Майже вся кольорова палітра зелена. Рекомендовано створити клумби на які буде висаджено квіти різних кольорів або ароматичні рослини. Наприклад: лаванда, м'ята. Вони не тільки несуть декоративний ефект, але й мають заспокійливу дію, що дуже позитивно впливає на оточуючих.

Також рекомендовано облаштувати вазони з сезонними квітами біля головного входу, що зробить простір більш гостинним. Гарними варіантами для рослин є: петунії, бегонії, хризантеми.

Слід звернути увагу на стан пішохідних доріжок. Асфальтове покриття місцями має тріщини та нерівності, що створює дискомфорт для пацієнтів та особливо для літніх людей, осіб з обмеженими можливостями, які доволі часто відвідують поліклініку. Бордюри також пошкоджені, рекомендується провести заміну або ремонт. Це не лише покращить зовнішній вигляд, а й забезпечить безпечні умови для пересування всіх відвідувачів.

ВИСНОВКИ

1. Озеленення на території лікувальних закладів відіграє надзвичайно важливу роль як з естетичної, так і з функціональної точки зору.

2. Наявність зелених насаджень позитивно впливає на психологічний та емоційний стан пацієнтів, відвідувачів і персоналу, сприяє зменшенню рівня стресу, формує сприятливе середовище для покращення рівня здоров'я та удосконалює мікроклімат.

3. Було проаналізовано сучасний стан озеленення лікарень міста Суми. Території доглядаються та підтримуються в задовільному стані, але все ж є багато нюансів котрі потрібно виправити. Потенціал для покращення присутній. Є всі передумови для створення чудового та різноманітного середовища, створення різних садово-паркових елементів мистецтва.

4. Порівняльний аналіз двох медичних установ показав суттєві відмінності у рівні догляду, організації зелених зон та потенціалу для покращень. Навіть при обмежених ресурсах можна реалізувати прості, але ефективні рішення.

РЕКОМЕНДАЦІЇ

На основі дослідження запропоновано ряд рекомендацій щодо покращення озеленення, серед яких: покращення доріжок, впровадження інформаційних табличок, висадка ароматичних та лікувальних рослин, оновлення газонів, реконструкція клумб, встановлення вертикального озеленення тощо.

Таким чином, покращення озеленення лікарняних територій не лише питання благоустрою, а й важливий напрям у формуванні здорового соціального та природного середовища. Результати дослідження можуть бути використані як основа для подальшої роботи з модернізації медичних установ у межах міста Суми й інших регіонів України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. ДБН В.2.2-10:2022 "Заклади охорони здоров'я. Основні положення". Київ : Міністерство розвитку громад та територій України, 2022. 77 с.
2. Джаман І. Все про дерева. Для озеленення у міській та приватній забудові. Івано-Франківськ : Лілея-НВ, 2023. 272 с.
3. Крижанівська Н. Я. Основи ландшафтного дизайну. Київ : Ліра-К, 2009. 218 с.
4. Кучерявий В.П. Ландшафтна архітектура. Львів : Видавництво ПП «Новий Світ-2000», 2025. 521 с.
5. Малиш О. М. Краєзнавство Сумщини в контексті вивчення історичної, духовної і культурної спадщини. Суми : Триторія, 2018. 92 с.
6. Симонов С. І., Симонова І. М., Ліщенко О. П., Телушкіна О. А. Ландшафтна архітектура. Сєверодонецьв : СНУ ім.. В. Даля, 2019. 190 с.
7. Шевченко, Л.С. Ландшафтна архітектура. Полтава : Національний університет "Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка", 2023. 80 с.
8. Berto R. (2014) The role of nature in coping with psycho-physiological stress: a literature review on restorativeness. *Behav Sci.* 4:394–409. doi: 10.3390/bs4040394
9. Boing L, Vieira M de CS, Moratelli J, Bergmann A, Guimarães AC de A. (2020) Effects of exercise on physical outcomes of breast cancer survivors receiving hormone therapy – a systematic review and meta-analysis. *Maturitas.* 141:71–81. doi: 10.1016/j.maturitas.2020.06.022
10. Capio CM, Sit CHP, Abernethy A. (2014) Physical well-being. In: Michalos AC, , editor. *Encyclopedia of Quality of Life and Well-Being Research.* Dordrecht: Springer. p. 4805–7. doi: 10.1007/978-94-007-0753-5_2166
11. Corazon SS, Sidenius U, Poulsen DV, Gramkow MC, Stigsdotter UK. (2019) Psycho-physiological stress recovery in outdoor nature-based interventions:

a systematic review of the past eight years of research. *Int J Environ Res Public Health*. 16:1711. doi: 10.3390/ijerph16101711

12. Downton P, Jones D, Zeunert J, Roös P. (2017) Biophilic design applications: putting theory and patterns into built environment practice. In: *KnE Engineering – The International Conference on Design and Technology*. p. 59–65. doi: 10.18502/keg.v2i2.596

13. Gianfredi V, Buffoli M, Rebecchi A, Croci R, Oradini-Alacreu A, Stirparo G, et al. (2021) Association between urban greenspace and health: a systematic review of literature. *Int J Environ Res Public Health*. 18:5137. doi: 10.3390/ijerph18105137

14. Gillis K, Gatersleben B. (2015) A review of psychological literature on the health and wellbeing benefits of biophilic design. *Buildings*. 5:948–63. doi: 10.3390/buildings5030948

15. Jennings V, Bamkole O. (2019) The relationship between social cohesion and urban green space: an avenue for health promotion. *Int J Environ Res Public Health*. 16:452. doi: 10.3390/ijerph16030452

16. Johnson TF, Hordley LA, Greenwell MP, Evans LC. (2020) Effect of park use and landscape structure on COVID-19 transmission rates. *MedRxiv*. 2020.10.20.20215731. doi: 10.1101/2020.10.20.20215731

17. Joye Y, van den Berg AE. (2018) Restorative environments. In: Steg L, de Groot J, , editors. *Environmental Psychology: An Introduction*. 2nd ed. London: John Wiley & Sons and the British Psychological Society. p. 65–75. doi: 10.1002/9781119241072.ch7

18. Koprowska K, Łaskiewicz E, Kronenberg J, Marcińczak S. (2018) Subjective perception of noise exposure in relation to urban green space availability. *Urban For Urban Green*. 31:93–102. doi: 10.1016/j.ufug.2018.01.018

19. Li X, Zhou L, Jia T, Peng R, Fu X, Zou Y. (2020) Associating COVID-19 severity with urban factors: a case study of Wuhan. *Int J Environ Res Public Health*. 17:6712. doi: 10.3390/ijerph17186712

20. Liu X, Hou Z, Towne Jr SD, He M, Tan A, Jiang D, et al. (2018) Knowledge, attitudes, and practices related to the establishment of the National Hierarchical Medical System (NHMS) among outpatients in Chinese tertiary hospitals. *Medicine*. 97:e11836–e11836. doi: 10.1097/MD.00000000000011836
21. Markevych I, Schoierer J, Hartig T, Chudnovsky A, Hystad P, Dzhambov AM, et al. (2017) Exploring pathways linking greenspace to health: theoretical and methodological guidance. *Environ Res*. 158:301–17. doi: 10.1016/j.envres.2017.06.028
22. Moradpour M, Hosseini V. (2020) An investigation into the effects of green space on air quality of an urban area using CFD modeling. *Urban Clim*. 34:100686. doi: 10.1016/j.uclim.2020.100686
23. Moreira JBN, Wohlwend M, Wisløff, U. (2020) Exercise and cardiac health: physiological and molecular insights. *Nat Metab*. 2:829–39. doi: 10.1038/s42255-020-0262-1
24. Park J, Kim JH, Lee DK, Park CY, Jeong SG. (2017) The influence of small green space type and structure at the street level on urban heat island mitigation. *Urban For Urban Green*. 21:203–12. doi: 10.1016/j.ufug.2016.12.005
25. Queenan K, Garnier J, Nielsen LR, Buttigieg S, Meneghi D de, Holmberg M, et al. (2017) Roadmap to a One Health agenda 2030. *CABI Rev*. 2017:1–17. doi: 10.1079/PAVSNR201712014
26. Rawlings TS. (2017) Beyond landscape: development of a major healing garden. *Cardiovasc Diagn Ther*. 7:325. doi: 10.21037/cdt.2017.01.02
27. Ryan CO, Browning WD. (2020) Biophilic design. In: Meyers RA, , editor. *Encyclopedia of Sustainability, Science and Technology*. New York, NY: Springer. p. 43–85. doi: 10.1007/978-1-0716-0684-1_1034
28. Totaforti S. (2018) Applying the benefits of biophilic theory to hospital design. *City Territ Archit*. 5:1–9. doi: 10.1186/s40410-018-0077-5
29. Ulrich RS, Cordoza M, Gardiner SK, Manulik BJ, Fitzpatrick PS, Hazen TM, et al. (2020) ICU Patient family stress recovery during breaks in a

hospital garden and indoor environments. *Health Environ Res Des J.* 13:83–102. doi: 10.1177/1937586719867157

30. Uwajeh PC, Iyendo TO, Polay M. (2019) Therapeutic gardens as a design approach for optimising the healing environment of patients with Alzheimer's disease and other dementias: a narrative review. *Explore.* 15:352–62. doi: 10.1016/j.explore.2019.05.002

31. Van Wyk BE, Wink M. (2017) *Medicinal Plants of the World.* Wallingford: CABI. p. 20–3. doi: 10.1079/9781786393258.0000

32. Wilkie S, Thompson E, Cranner P, Ginty K. (2020) Attention restoration theory as a framework for analysis of Tweets about urban green space: a case study. *Landsc Res.* 45:777–88. doi: 10.1080/01426397.2020.1738363

33. Wu D, Lam TP, Lam KF, Zhou XD, Sun KS. (2017) Health reforms in china: the public's choices for first-contact care in urban areas. *Fam Pract.* 34:194–200. doi: 10.1093/fampra/cmw133

34. Xie J, Luo S, Furuya K, Sun D. (2020) Urban parks as green buffers during the COVID-19 pandemic. *Sustainability.* 12:6751–6751. doi: 10.3390/su12176751

35. A Garden of Respite and Nature: The Joel Schnaper Memorial Garden. URL : https://www.aidsmemorial.info/contribution/id=1015/mid=8/joel_schnaper_memorial_garden.html (дата звертання: 28.12.2024).

36. Accessibility of Park Green Space in Wuhan, China: Implications for Spatial Equity in the Post-COVID-19 Era. URL : <https://www.scopus.com/inward/record.uri?eid=2-s2.0-85129029128&doi=10.3390%2fijerph19095440&partnerID=40&md5=30a321609fcde3d47c90ff5800b4fb4d> (дата звертання: 27.12.2024).

37. Attention Restoration Theory: A systematic review of the attention restoration potential of exposure to natural environments. URL : <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/10937404.2016.1196155#abstract> (дата звертання: 03.12.2024).

38. Design guidelines for healing gardens in the general hospital. URL : <https://www.frontiersin.org/journals/public-health/articles/10.3389/fpubh.2023.1288586/full> (дата звертання: 21.02.2025).
39. Dimensions, elements, and attributes of biophilic design. URL : https://www.researchgate.net/publication/284608721_Dimensions_elements_and_attributes_of_biophilic_design (дата звертання: 25.02.2025).
40. Elizabeth & Nona Evans Restorative Garden, a Garden for Contemplation. URL : <https://neurolandscape.org/2019/10/01/elizabeth-nona-evans-restorative-garden-in-cleveland-a-garden-for-contemplation/> (дата звертання: 05.03.2025).
41. Fort Washington Residents Help Fund Healing Garden. URL : <https://patch.com/pennsylvania/upperdublin/fort-washington-residents-help-fund-healing-garden> (дата звертання: 20.01.2025).
42. Going the extra distance: How Pinderfields Hospital Created England's Longest NHS Hedgerow. URL : <https://nhsforest.org/blog/case-study/pinderfields-hospital-longest-hedgerow/> (дата звертання: 10.03.2025).
43. Healing gardens in healthcare facilities : linking restorative value and design features. URL : <https://open.library.ubc.ca/soa/cIRcle/collections/ubctheses/831/items/1.0091477> (дата звертання: 10.03.2025).
44. Healing Gardens in Hospitals. URL : <https://www.brikbase.org/sites/default/files/Healing%20Gardens%20in%20Hospitals.pdf> (дата звертання: 10.03.2025).
45. Healing Through Nature. Khoo Teck Puat Hospital. URL : <https://living-future.org/case-studies/award-winner-khoo-teck-puat-hospital/> (дата звертання: 10.03.2025).
46. Hospital's new green roof offers more than a green space. URL : <https://www.fm.virginia.edu/about/news/greenhealing.html> (дата звертання: 12.03.2025).

47. Of cricket chirps and car horns: The effect of nature sounds on cognitive performance. URL : <https://link.springer.com/article/10.3758/s13423-018-1539-1> (дата звертання: 02.12.2024).

48. Restorative Commons: Creating Health and Well-Being Through Urban Landscapes. URL : <https://www.fs.usda.gov/research/treesearch/18810> (дата звертання: 04.12.2024).

49. Support for patient families grows in our education and wellness garden. URL : <https://www.akronchildrens.org/inside/2023/07/21/support-for-patient-families-grows-in-our-education-and-wellness-garden/> (дата звертання: 11.03.2025).

50. Terrace Garden at Legacy Emanuel Medical Center. URL : https://naturesacred.org/sacred_place/the-terrace-garden/ (дата звертання: 11.03.2025).

51. The Garden in the Machine: Nature Returns to the High-Tech Hospital. URL : <http://www.jstor.org/stable/24889366> (дата звертання: 12.03.2025).

52. View through a window may influence recovery from surgery. URL : <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/6143402/> (дата звертання: 04.12.2024).

53. Zhongnan Hospital of Wuhan University. URL : <http://www.znhospital.cn/ch/index.html> (дата звертання: 11.03.2025).

54. 40-second green roof views sustain attention: The role of micro-breaks in attention restoration. URL : <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0272494415000328?via%3Dihub> (дата звертання: 02.12.2024).

ДОДАТКИ

Додаток А

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

МАТЕРІАЛИ

науково-практичної конференції
викладачів, аспірантів та студентів
Сумського НАУ

(14-18 квітня 2025 р.)

Додаток А

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ САДОВО-ПАРКОВИХ ОБ'ЄКТІВ НА ТЕРИТОРІЇ ЛІКАРЕНЬ В УМОВАХ МІСТА СУМИ

Богдан В.В., студ. 4 курсу ФАТП
 Науковий керівник: доцент С.О. Бутенко
 Сумський НАУ

Озеленення відіграє дуже важливу роль у житті людини, адже природа безпосередньо впливає на наше здоров'я, настрій і загальне самопочуття. Рослини очищають повітря поглинаючи пил, вуглекислий газ і інші різні шкідливі речовини, що особливо важливо в містах, де рівень забруднення досить високий. Завдяки зеленим насадженням повітря стає свіжішим, а мікроклімат комфортнішим, оскільки дерева створюють тінь і допомагають знижувати температуру в спеку. Це наразі дуже потрібно, адже температура планети зростає.

Якщо аналізувати озеленення територій міських лікарень то можна констатувати що це не просто елемент ландшафтного дизайну, а важливий аспект створення здорового та комфортного середовища для пацієнтів і медичного персоналу. Природа має здатність позитивно впливати на психоемоційний стан людини, що робить її важливою частиною процесу лікування. У сучасному світі, де все більше уваги приділяється психологічному аспекту медичної допомоги, озеленення лікарень набуває великого значення і не дарма.

Мета аналізу сучасного стану та шляхів покращення територій лікарень у місті полягає в створенні більш комфортного, безпечного та екологічно сталого середовища для пацієнтів, медичного персоналу та відвідувачів.

По-перше, це дозволить виявити існуючі проблеми, такі як нестача озеленення, поганий стан доріжок, відсутність зон для відпочинку або недостатня екологічна ефективність території. По-друге, аналіз допоможе розробити конкретні рішення щодо покращення, наприклад, створення парків, висадження дерев, облаштування зон для релаксації та впровадження екологічних технологій.

Окрім того, дослідження сприятиме розробці рекомендацій для міської влади, лікарень та громадськості щодо оптимального використання простору. Це може включати залучення громади до озеленення, використання сучасних ландшафтних рішень та створення середовища, яке сприятиме фізичному та психологічному відновленню пацієнтів.

Загалом, така робота дозволяє не тільки підвищити якість медичних послуг через покращення довкілля, але й зробити місто комфортнішим та привабливішим для всіх його мешканців.

Зелені зони, як парки, сквери, клумби або навіть окремі дерева на території лікарень, відіграють важливу роль у зниженні рівня стресу у пацієнтів, особливо тих, хто знаходиться на стаціонарному лікуванні. Науково доведено, що перебування на свіжому повітрі в таких зонах може прискорювати процес одужання, полегшувати симптоми депресії та тривоги, а також знижувати потребу в сильних медикаментах.

Зелені зони також мають важливе екологічне значення. Вони сприяють збереженню біорізноманіття, стають місцем для проживання птахів, дрібних тварин і комах, а також допомагають зменшувати шумове забруднення, оскільки рослини добре поглинають звук. Озеленені території запобігають ерозії ґрунту, покращують водний баланс і зменшують ризик підтоплення. Окрім екологічної та психологічної користі, озеленення робить простір естетично привабливішим. Красиві парки, сквери, зелені двори та вулиці формують затишне та комфортне середовище для життя, роботи і відпочинку. Рослини не лише додають краси, а й створюють особливу атмосферу гармонії та природності. Саме це часто притягує до себе багато людей.

Озеленення є важливою складовою комфортного та здорового середовища, і особливого значення воно набуває на територіях лікарень. Медичні заклади – це місця, де люди часто переживають стрес, фізичний біль або тривогу. Отже правильна організація простору навколо них може позитивно впливати на психологічний стан пацієнтів, відвідувачів і навіть медичного персоналу. Садово-паркові об'єкти на територіях лікарень створюють атмосферу спокою та затишку, сприяють відновленню сил та емоційного балансу.

Отже, озеленення територій міських лікарень не лише естетичне рішення, а й практичний підхід до організації медичних просторів, що позитивно впливає на здоров'я та благополуччя всіх учасників процесу. Важливо правильно обрати рослини, які не лише створюють затишок, але й здатні очищати повітря, бути стійкими до кліматичних умов, бути стійкими до місцевих умов та не викликати алергічних реакцій. В результаті, поєднання природного середовища та медицини створює симбіоз, який допомагає пацієнтам скоріш одужати та сприяє розвитку лікарняного простору.